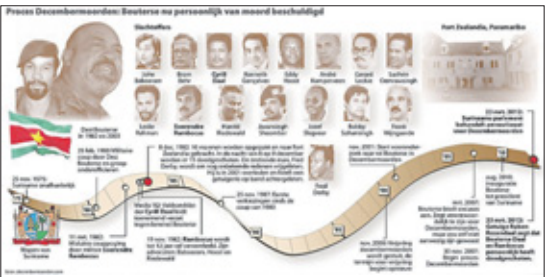

'Hoofdverdachte sprak als president'

Op het Nationaal Monument Bastion Veere prijkt 'Recht en waarheid maken vrij'.

In zijn amnestiewet van 5 april 2012 worden de Decembermoorden door president Bouterse afgedaan als 'gebeurtenissen'. FOTO'S ANTILLIAANS DAGBLAD

In tegenstelling tot Suriname werd in Zuid-Afrika de Waarheids- en Verzoeningscommissie ingesteld onder de regering van Nelson Mandela, niet onder een regering van een president die verantwoordelijk was voor misdrijven tegen de menselijkheid.

„Manipulatie van de waarheid leidt niet tot het ontbreken van waarheid, het is erger dan geen waarheid. Gemanipuleerde waarheden helpen de machtigen, of versterken de posities van de mensen die hen propageren.” - Ai Weiwei. „Waarheid is de vrucht van de tijd, niet van de autoriteit” - Francis Bacon. „Niet om oude wonden open te rijten, maar als een noodzakelijk middel om gerechtigheid, heling en eenheid te bevorderen.” - Paus Franciscus over de noodzaak van waarheid in verwerking mensenrechtenschendingen.

DOOR THEO PARA

President Bouterse heeft in zijn nieuwjaarsboodschap, 2015 tot 'jaar van de waarheid' opgeroepen. In dat licht sprak hij over de 'Waarheid- en Verzoeningscommissie'. In dit essay onderzoek ik zijn tekst over de commissie. De letterlijke tekst, inclusief de taalfouten, zoals gepubliceerd op de website van de president luidde als volgt: „2015, het jaar van de waarheid, vraagt onze aandacht voor ook de meer gevoelige kwesties die wij als natie doorkomen. In deze regeerperiode heeft De Nationale Assemblée opgeroepen tot het instellen van een Waarheid- en Verzoeningscommissie als verdere uitbreiding van de Amnestiewet van anno 1992. Met de uitbreiding van deze wet, welke in 2011 heeft plaatsgevonden, en de in te stellen commissie kunnen wij als volk nader tot elkaar komen zodat wij collectief voorwaarts kunnen gaan. Middels het mechanisme van een Waarheid- en Verzoeningscommissie zal het mogelijk zijn. De vraag te beantwoorden of er schending van mensenrechten hebben plaatsgevonden; getuigenissen te doen afnemen om achter de maximale waarheid in al haar aspecten te komen; een verzoeningsproces tot stand te brengen en de recente donkere episodes in politiek historisch perspectief te plaatsen. Ik mag U meedelen dat er intensief gewerkt wordt met onder andere de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS) om een programma te ontwikkelen en uit te voeren om zoveel mogelijk Surinamers vertrouwd te maken met een dergelijke commissie. Aan het eind van deze exercitie zullen wij ons er voor inzetten dat een Instituut in het leven wordt geroepen welk als documentatiecentrum kan dienen voor alles wat zich tussen 1975 en 1992 heeft voltrokken. Een dergelijk instituut zal het publiek van informatie kunnen voorzien over de waarheid van deze periode. Wij spreken de hoop uit dat een ieder die over van toepassing zijnde bronnen

beschikt volle medewerking zal verlenen aan de beoogde publieke documentatie.”

'Schok'

De paarse president spreekt verullend over 'de gevoelige kwesties die wij als natie moeten doorkomen'. Hij vermeldt het beste bij de naam te noemen. Zoals in zijn amnestiewet van 5 april 2012 de decembermoorden 'gebeurtenissen' heten, worden in zijn 'jaar van de waarheid', ernstige schendingen van mensenrechten 'gevoelige kwesties'. Met zijn 'als natie' verdoezelt hij de scheidslijn tussen daders en slachtoffers en daarmee de morele schuld van de daders en het morele leed van de slachtoffers en nabestaanden. Een verullende probleemstelling weerspiegelt niet de intentie het probleem te willen aanpakken, maar vermindering van de pijn. Echter, bij de paarse president is de voorkeur voor eufemismen als het gaat om de decembermoorden boosaardiger. Toen hij in opruiende taal na zijn amnestiewet van 2012 op zijn podium van 'verzoening' tekeering tegen de duizenden demonstrerende 'volksvijanden', die vreedzaam protesteerden tegen zijn amnestiewet van 2012, bagatelliseerde hij het leed van de nabestaanden: 15 doden in 300 jaar. Wanneer de Slager van Bastion Veere moet instaan voor de gevolgen van zijn misdrijven tegen de menselijkheid worden die naar aard en ernst als minder erg voorgesteld. Maar toen die misdrijven werden gepland en uitgevoerd hadden zij naar getuigenis van majoor Roy Horb juist als doel een zo groot mogelijke schok in de samenleving te veroorzaken. Door toedracht moet de kritiek op de militaire dictatuur verstommen, een dictatuur die verhoudingsgewijs meer dodelijke slachtoffers heeft gemaakt dan de militaire dictatuur in Brazilië.

Verzwegen

In zijn nieuwjaarsboodschap verzweeg de paarse president

Opgetuige Roy Horb.

dat hij, ook naar zijn eigen amnestiewet van 2012, bestuurlijk als wetgever schromelijk is tekort geschoten. In artikel 4 van de amnestiewet van 2012 staat immers: „Onmiddellijk na uitbreiding van deze wet wordt bij wet een Waarheids- en Verzoeningscommissie ingesteld voor onderzoek en waarheidsvinding van mensenrechtenschendingen in de periode 1980-1985, waaronder de gebeurtenissen op 8 december 1982.” De rekbaarheid van het begrip 'onmiddellijk' bij de president gaat elk voorstellingsvermogen te boven. Bijna drie jaren na afkondiging van zijn amnestiewet heeft hij niet meer te bieden dan een vage belofte. Het is kennelijk al zolang na afkondiging van zijn amnestiewet, dat hij in plaats van 2012, 2011 noemde als jaar van zijn amnestiewet. Via de gelegenheidsfondst van een 'documentatiecentrum' suggereerde de president een andere, uitgebreidere onderzoeksperiode (1975-1992) dan die in zijn amnestiewet is opgenomen. Hij maskerde daarmee zijn concessie in zijn amnestiewet, namelijk dat het onderzoek betrof naar uitsluitend mensenrechtenschendingen onder zijn militaire dictatuur.

Frommelformuleringen

Met frommelformuleringen en tactiek van 'geleend gezag' trachtte de paarse president zijn zelfamnestie en Waarheids- en Verzoeningscommissie te koppelen aan de amnestiewet van 1992, die vanuit mensenrechtensperspectief overigens ook zeer omstreden was. Hij doet alsof de Waarheids- en Verzoeningscommissie, die deel uitmaakt van zijn amnestiewet van 2012, slechts een oproep is van de Nationale Assemblée. Maar volgens de Surinaamse grondwet wordt de wetgevende macht gevormd door zowel Nationale Assemblée als de regering. Met andere woorden de amnestiewet van 2012 is ook een direct product van de president als medewetgever. En gezien hij de hoofdverdachte is in het, door

de amnestiewet van 2012 en een capitulerende Krijgsraad gestagneerde, 8 december strafproces, is hij direct belanghebbende. Naar het voorbeeld van generaal Augusto Pinochet, maakte hij zich als wetgever schuldig aan conflict of interest. Om die reden heeft de amnestiewet van 2012 nu in de volksmond dan ook de zelfamnestie genoemd. Het is verder empirisch bezien op naar de Waarheids- en Verzoeningscommissie als uitbreiding van de amnestiewet van 1992 voor te stellen, omdat de amnestiewet van 2012 als uitbreiding van die van 1992 is voorgesteld. Ter vergelijking: omdat Dino de zoon is van Desi is hij daarmee toch niet de zoon van de pa van Desi? In het oorspronkelijke ontwerp van de zelfamnestiewet stond helemaal niets over een waarheidscommissie, laat staan over de Waarheids- en Verzoeningscommissie. De oproep van de paarse indiensers, die zich als stem van de jeugd voorstelden, was om niet in de achtertuin te spelen kijken maar naar de toekomst. In zo een denken paste een waarheidscommissie uiteraard niet. De Waarheids- en Verzoeningscommissie kwam in de zelfamnestiewet als poging het enorme nationale en internationale protest wind uit de zeilen te halen. Het standpunt van de paarse jeugd te geschiedenis het zwijgen op te leggen bleek niet houdbaar.

Verkiezingspraat

De architecten van de zelfamnestiewet kozen voor hun waarheidscommissie, in lijn met hun tactiek van geleend gezag, de naam van de waarheidscommissie van Zuid-Afrika. De suggestie van verwantschap was onwaarschijnlijk. De Waarheids- en Verzoeningscommissie in Zuid-Afrika was geen deel van een zelfamnestiewet. Daders konden pas na vertellen van de waarheid in aanmerking komen voor amnestie, terwijl strafrechtelijke vervolging van ernstige misdrijven niet werd uitgesloten. De Waarheids- en Verzoeningscommissie werd

Toen hij in opruiende taal na zijn amnestiewet van 2012 tekeering tegen de duizenden demonstrerende 'volksvijanden', bagatelliseerde Bouterse het leed van de nabestaanden met '15 doden in 300 jaar'.

geïnstalleerd onder een regering van moreel gezag, de regering van president Nelson Mandela, niet onder een regering van een president die verantwoordelijk was voor misdrijven van de menselijkheid. In geen land ter wereld heeft een waarheidscommissie bestaan als onderdeel van een zelfamnestiewet. De waarheid is geen onderdeel van de leugen. De zelfamnestiewet was met haar schending van grondrechten en het verbot op inmenging in een lopend strafproces, niet alleen een aanslag op de constitutionele orde in Suriname. Het was ook flagrant in strijd met de internationale mensenrechtverdragen, waar Suriname partij bij is. Daarom volgde van de Inter-Amerikaanse Commissie voor de Mensenrechten van de OAS tot de hoge commissaris voor de mensenrechten van de Verenigde Naties (VN), veroordelingen van de zelfamnestiewet. Met een frommelformulering trachtte de paarse president daarom de onderontwikkelde medewerking van de OAS aan zijn waarheidscommissie te suggereren. Maar voor de opmerkelijke lezer was helder dat in het kader van de OAS de paarse president niet meer sprak over de specifieke Waarheids- en Verzoeningscommissie, maar verullend over een dergelijke commissie. De Waarheids- en Verzoeningscommissie van de president-hoofdverdachte was moreel een doodgeboren kind. Aanhoudend was de kritiek dat de paarse president zich niet hield aan zijn eigen belofte onmiddellijk na zijn amnestiewet, bij wet een Waarheids- en Verzoeningscommissie te installeren. En nu aan de vooravond van de verkiezingen

trachtte hij de leegte van deze belofte, evenals die van de 18.000 woningen en de kruisocht tegen corruptie, met een nieuwe belofte te verblijven. Een gratuite belofte omkocht door bewust uitstel het onhaalbaar is geworden voor de verkiezingen een waarheidscommissie te installeren. Eerst mocht de Krijgsraad de waarheid over de december 1982 niet uitspreken, daarvoor kwam de zelfamnestiewet. Nu was de eigen Waarheids- en Verzoeningscommissie gesaboteerd. Opat de kiezers, vooral de jeugd, in onwetendheid te stemmen in moeten.

Ontkenning

De rationale van een waarheidscommissie is het tegemoet komen aan het leed van slachtoffers op oorlogsmisdaden en ernstige schendingen van de mensenrechten. Met te stellen dat de Waarheids- en Verzoeningscommissie moet onderzoeken 'of er mensenrechtenschendingen in Suriname hebben plaatsgevonden; sprak de president zelfs zijn eigen amnestiewet tegen. De president-hoofdverdachte bewees daarmee dat hij zich zowel volkerrechtelijk als staatsrechtelijk niet als president van de republiek opstelt. Onderzoekscommissies van de OAS en de VN hebben immers uitgebreid gedocumenteerd vastgesteld dat er wijdverbreid, ernstige schendingen van de mensenrechten onder de militaire dictatuur en in de binnenlandse oorlog hebben plaatsgevonden. President Ronald Venetiaan heeft die schendingen erkend en bijvoorbeeld het Nationaal Monument Bastion Veere 8 december 1982 op 8 december 2009 onthuld.

Integriteit presidentschap

Een president die hechte aan de integriteit van het presidentschap zou indien een strafzaak tegen hem liep ervoor bevoorleden. De waarheid van het presidentschap vraagt immers dat een president ook niet de schijn van niet-integere of misdadig gedrag tegen zich mag hebben. Desi Bouterse echter compromitteert de integriteit van het presidentschap. Hij misbruikt het presidentschap om aan strafrechtelijke vervolging te ontkomen. Zo onderschikt hij het nationale belang aan zijn persoonlijke belangen. De bovenstaande tekstanalyse laat toe te zien dat ook in de nieuwjaarsboodschap de hoofdverdachte sprak als president.